

pretanda est, summa enim est ratio, quæ pro Religione facit, l. *Sunt personæ*, ff. de religiof. & sumpt. funer. Vide Mantic. ubi nuper, & legem Titia 11. S. ult. ff. de aur. & arg. legat.

- 13 Ex qua metria fuerit calix, in quo Christus suum sacrosanctum sanguinem, cum Eucharistiam instituit, consecravit, non omnino comperitum est; nam Beda lib. 2. de loc. sanct. testatur ex argento constituisse, habentem duas ansulas hinc inde, qui Hierosolymis visebatur, & osculabatur per foramen: quam opinionem amplexus est Baronius, quam refert Spondan. anno 34. n. 18. Theat. vitæ hum. dist. pag. 47. vers. *Quin idem* Nihilominus receptius est, vulgoque fertur illud sacrum vas fuisse ex pretiosissimo lapide agatha, seu smaragdo, quod hodie asservatur in Cathedrali Basilicæ civitatis Valentia in Hispania, de quo plurimi extant oculati testes. Fagund. sup. num. 13. Theat. vitæ hum. lit. 5, pag. 9. vers. *Locus sua consideratione*, Castill. latè probans de ornat. Aaron, vers. 19. quest. 22. literali, n. 59. ubi alii, Gavant. sup.

Verf. Alterum ad ea verba.

- 14 *Kyrie eleison* vox Græcæ est, quæ interpretatur, Domine miserere: hanc Græci Patres adiecere in sua liturgia ad annos Christi 140. ut apparet ex dictis supra, num. 15. quem ritum ad Latinam Missam transtulit B. Sylvester 150. annis ante D. Gregorium, qui non instituit, ut *Kyrie eleison* diceretur, sed morem institutum, quia fortè minus observabatur, restituit, ut idem B. Gregor. tradidit lib. 7. epist. 63. ubi se restituisse ait. Dicitur novies ad denotandum mysterium sanctissimæ Triados, & ut correspondeant novem Angelorum choris. Per ea verba initio Sacrificii imploratur divinum auxilium, & misericordia, ut Sacerdos dignè tam sacro munere fungatur. Non omnino conveniunt Latini cum Græcis, dum hac utuntur deprecatione: hi non dicunt *Christe eleison*, ut illi, qui alternatim *Kyrie eleison*, *Christe eleison* recitant, aut canunt. Præterea in liturgia Græca Sacerdos simul & populus orationem istam emittunt: in Latina Sacerdos exorditur, & populus prosequitur. Verùm hodie plerique id non observant, sed solus Sacerdos ea verbo novies repetit. Hæc apud Suar. de Sacram. disp. 83. quest. 83. sect. 1. vers. *Tertiò Kyrie eleison*, Bartholom. Gavant. in suo Thesaur. sacror. rituum, part. 1. tit. 8. num. 2. Gulielm. Durant. in Ration. divinor. Officior. lib. 4. cap. 12. ubi de virtute ac efficacia eorum verborum apud Deum, qui non semel miracula propter ipsa est operatus. Addit præterea Gregorium Magnum instituisse, ut *Kyrie eleison*, quod antea à Clero & populo canebatur, à solo Clero diceretur. Theat. vitæ hum. lit. R. pag. 8. vers. *Forma partium*.

- 15 Plura alia de sacro Missæ sacrificio recens tradit Henao in speciali tractatu de sacrificio Missæ, qui disp. 2. sect. 1. num. 4. plurimos de eadem re differentes congeffit.

SUMMARIUM.

- 1 Purgatio criminis una est canonica, & altera vulgaris, & in genere.
- 2 Purgatio vulgaris apud diversas gentes valde frequens.

- 3 Vulgaris purgatio definitur.
- 4 De purgatione per duellum, & per aquam.
- 5 De purgatione per ignem.
- 6 Exempla purgationis vulgaris, & num. 7.
- 7 Fuereunt & alii vulgaris purgationis modi.
- 8 Olim vulgaris purgatio licita per errorem putabatur.
- 9 Purgatio vulgaris canonibus sacris interdicitur, & quare.
- 10 Expenditur, & diluitur argumentum ad probandum, licitam esse purgationem vulgarem, & num. 12. & 13.
- 11 Alterum argumentum similiter proponitur; ac solvitur.
- 12 Purgatio vulgaris est omnino illicita.
- 13 De purgatione per ignem, qua Cunctis Imperatrix se infontem demonstravit.
- 14 De aliis perillustribus feminis, quæ per ignem purgationem suam tuitæ sunt.
- 15 Aliud exemplar huiusmodi purgationis narratur.
- 16 De solemnitate iurjurandi per ferros candentes orbes in mare dejectos.
- 17 De alia solemnitate iuramenti apud Græcos.
- 18 Sol qua ex materia creatus, de quo usque ad finem capituli.

De purgatione vulgari.

CAPUT XXIII.

Purgatio in genere sic definitur: *Est præsumptio, iudiciorum, vel accusationum non probatarum elisio perfecta*. Petr. Gregor. Synagmat. jur. lib. 48. cap. 15. num. 1. Est autem duplex, una quæ appellatur canonica, sacris Pontificum decretis instituta & approbata, de qua sub. tit. de purg. canonic. & in Decret. 2. quest. 5. per tot. cap. Tuos 8. de cohabit. clericor. & mulier. l. 44. tit. 6. part. 1. Quæ quando locum habeat, quibus personis, & qua forma injungenda, docent Petr. Gregor. sup. num. 2. 3. & 14. cum seqq. Villagut. in practic. crim. lib. 5. cap. unic. per totum, Tuich. lit. P. concl. 931. Barbosa cum pluribus in collect. ad tit. de purg. canonic.

Altera est purgatio vulgaris, quæ ita dicitur, quia non legitimo usu, sed vulgi quadam usurpatione, & observatione superstitiosa sit introducta. Martin. Delrio disquisition. magicar. lib. 4. cap. 4. quest. 4. in principio, Torreblanca de magia, lib. 1. cap. 23. num. 1. De hac agitur in tit. de purg. vulg. sub. lib. 5. Decretal. in cap. Sententiam sanguinis 9. ne cleric. vel monachi, cap. Ex tuarum 8. §. 1. de purgat. canon. cap. Memnam 7. cap. Consultuisti 20. 2. quest. 5. l. 8. ad fin. tit. 14. p. 3. l. 1. & per tot. tit. 4. part. 7. & in legibus exterarum nationum frequentissimè, ut Wisigothorum, Longobardorum, Frisionum, Francorum, Sclavorum, aliorumque, quas asserunt Delrio dist. quest. 4. sect. 3. Spondan. in epitom. anal. Baron. anno 890. num. 1. in addit. Theat. vitæ hum. lit. 1, pag. 310. Ex quibus referre libet Constitutiones in Flandria editas anno 1164. à Philippo Comite: *Si quis vulnus in nocte acceptum alii imputaverit, si scabinis dignum videtur, ferro candenti se excusabit accusatus; si auferit, manum perdet*. Item de fure: *Si fur vocatus accusatus fuerit, ferro candenti se excusabit; si culpabilis penmanserit suspendetur*. Hæc tradit Jacob. Meyer. in Chronic. Flandriae, à quo præcitati transcribere. Apud Japonios quoque istiusmodi purgatio injungitur, teste Patre Luilio Froës è Societate Jesu, epistolâ inde missâ anno 1595. quâ narrat, Christianum

stianum quemdam, cui falsò furtum imputabatur, coactum candens ferum manibus diu tenuisse absque læsione, ex quo mortis supplicium, quod ipsi minabatur, evasit. Quem casum, ejusque authorem memorant Delrio sect. 3. in princip. Barbos. in collect. ad cap. ult. num. 4. de purg. vulg. Theat. vitæ hum. sup. pag. 309. sub vers. *Per ferrum candens*. Ex quibus apparet quàm assiduus sit istius purgationis abusus.

Vulgaris purgatio nihil aliud est, nisi judicariæ exquisitio, quibus fortuito eventui veritas culpæ vel innocentia decidenda permittitur. Ea Latine explicatorie probationes dicitur, quia veritas per miraculum exploratur, & in constitutionibus Neapolitanis barbara voce *Paribiles* appellatur Delrio d. quest. 4. in princip.

Quæ probationes ad tria capita præcipuè reducuntur; nam primò ac frequentius fiebant per monomachiam, sive duellum, cujus effectus erat, ut succumbens in certamine cu reus imputari criminis damnaretur. Sed in l. 4. tit. 4. p. 7. cavetur decedentem in duello haberi pro absoluto, nisi delictum factus sit. Quod si accusatorem superaret, absolvetur, cap. 1. & 2. de purg. vulg. l. 1. cum aliis, tit. 4. part. 7. de quo fusè Delrio dista questione 4. sectione 2. per totam, Petr. Gregor. disto cap. 15. num. 11. & cap. 16. à principio, Torreblanc. sup. à num. 3. Secundò per aquam calidam, vel frigidam dist. cap. Sententiam, cap. Ex tuarum, cap. Memnam, cap. Consultuisti. De aqua fervente quidam asserunt, quod eam potabat, qui se excusare conabatur: alii quod manum immittebat in eam quomodolibet. Cui aqua non nocebat, innocens putabatur. De aqua frigida fertur, quod easicut calida apt servens nocentium manus exurebat, infontibus juxta propriam naturam minime officiebat. Utraque aqua quibusdam exorcismis, & imprecationibus diversis pro unaquaque intentione præparabatur; unde hujusmodi probatio innocentia vel criminis videtur originem taxare ab aqua amarissima zelotypia, quæ tempore Legis scriptæ suspectis de adulterio feminis propinabatur, de qua inferius, sicut observat Gregor. Lop. disto cap. 15. num. 4. præter quem de his fusè Delrio dista sect. 4. per totam, Theatrum vitæ humanæ sup. pag. 309. vers. *Per aquam calidam*. Fuit & alia per aquam purgatio; nam suspectus de crimine projiciebatur in amnem fure ligatus, cujus extremitatem è ripa carni ferebat, ut si homo mergeretur erui posset. Si igitur projectus ter emergebat, absolvetur, alias ut reus debitas penas dabat. Delrio dista sectione 4. versiculo *Alia tamen*, Theatrum vitæ humanæ pagina 308. sub versiculo *Per injectionem*, Torreblanc. disto cap. 23. à num. 23. & 43. cum sequentibus.

Tertiò purgatio peragebatur per ignem; & quidem tripliciter, per rogum scilicet, per prunas, ac per ignem seu candens ferrum. Qui per prunas purgationem subibat, eas in pectore vel manibus gestabat: qui per rogum, super pyram gradiebat. Delrio d. quest. 4. sect. 3. vers. *Non dissimile, & vers. Qui pyram*. Per ferrum candens dum purgatio fiebat, reus aut manibus id apprehendebat, aut nudis pedibus ignitos calcabat vomeres, quod apud Francos moris fuit. Fiebat itidem hæc purgatio per lateres, cautuculas, aut chirothecas candentes. Hujus purgationis mentio fit in d. cap. Sententiam sanguinis, ne cleric. vel monac. fin. de purgat. vulg. d. cap. Memnam, d. cap. Con-

sultuisti, 2. q. 5. Præmissa observant Delrio d. q. 4. sect. 3. Barbosa in collectan. ad d. cap. ult. num. 3. Petr. Gregor. Synagm. lib. 48. cap. 15. num. 6. Torreblanc. num. 28. cum seqq. Theatrum vitæ humanæ lit. D, verbo *Divinatio*, pag. 212. & lit. I. pag. 309. sub vers. *Per ferrum candens*. Ferrum verò candens, aliaque instrumeta, quæ ad hujusmodi purgationem adhibebantur, judicium dicta sunt, Delrio sect. 3. in princip. Theatrum vitæ humanæ d. cap. 309. vers. *Plane vetus*.

Cujusque ex præmissis probationibus exempla haud pauca recensuerunt Delrio in locis præcitatis, Cardin. Baron. in Annal. diversis in annis, & Spondan. in ejus. Epitome, ac in continuat. Theatrum vitæ humanæ lit. D, verbo *Divinatio*, pag. 212. cum seqq. Torreblanc. sup. ex quibus pauca subjicere libet, & illud in primis ceu magis egregium, & memoratu dignissimum. Decefferat Ludovicus Germaniæ Rex, filio ejusdem nominis successore relicto, & Imperator Carolus Calvus Franciæ Rex defuncti frater cupiens juniorem Ludovicum regno spoliare patrem, ingenti cum exercitu illud invalarum accessit, quem Ludovicus, quia se longè imparem viribus agnoscebat, precibus ab injusto bello revocare tentavit: at cum nihil valuisset impetrare, ut Imperatorum injustè agere palam ostenderet, decem homines cum aqua calida, decem cum frigida, & decem cum ferro candenti ad judicium misit coram eis, qui cum illo erant, tentibus omnibus, ut Deus in illo iudicio declararet, utrum jure ipse Ludovicus habere deberet portionem regni, quam ipsi pater dimisisset: qui omnes illæli remanserunt. His tamen Imperator neutiquam perteritus cum fratris filio congregitur, & infeliciter cessit, suis omnibus fugatis. Hæc apud Baronium Annal. anno 876. ubi Spondan. in Epitome, num. 4. Delrio disquisition. magicarum lib. 4. cap. 4. quest. 4. sect. 3. vers. *In Concilio, & sect. 4. vers. Nam quod*, Theat. vitæ humanæ lit. I. pag. 309. vers. *per aquam calidam*.

Nec minus memorabile est, quod Mutinæ contigit ad annos Christi 998. Imperatrix nomine Maria; conjux Othonis III. Comitissæ Mutinensis amore capta, eum ad venerem turpiter allicere intendit, cujus obscenitatis votis ipse resistit: femina verò sic despectui habita furore æstuans vindictam anhelat, ac viro suo se ab eodem Comite ad complexum adulterinum invitata asseverat. Imperator nimis credulus, nullâ adhibita inquisitione, Comiti amputato capite mortis penam irrogavit. At Comitissa defuncti consors certa de innocentia viri sui, & de Imperatricis dolo, dum Imperator publicè viduis & pupillis jus redderet, illa caput Comitissæ, quod asseveraverat, deferens eundem adivit, à quo quæsitit quâ penâ dignus esset qui infontem aliquem enecasset. Cui respondit Imperator, ut ultimo afficiatur supplicio. Comitissa inquit: Tu es ille, quia virum meum iniquè occidi præcepisti, ipsiusque caput ad pedes projiciens, in veritatis testimonium candens ferrum apprehendit, ac diu tenuit illæsa. Ex quo Cæsar convictus se talioni subiectum pronunciauit: sed intervenientibus Antifite civitatis ac Proceribus, Comitissa inducias non plurium dierum præstitit; primò enim decem dies concessit, secundo octo, tertio septem, ultimo sex, quibus elapsis, causâ cognita Imperator uxorem suam flammis vivam tradi decrevit, viduæque castra quatuor donavit, quæ à nume-